

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbeja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za drugo izvenavetriske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Določniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu Koroška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitizirne za enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do ure 12 zjutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Položaj kmeta in „Slovenska kmečka zveza.“

(Piše Martin Vrečko, kmet v Žegru in župan občine Presčno pri Planini.)

Odkar se je začelo združeno gibanje, smo tudi mi slovenski kmetje nestrpno čakali splošne kmečke organizacije. Obupno smo gledali, kako so se drugi stanovi — ponekod celo berači, — zbirali, posvetovali in branili svoje koristi, le mi slovenski kmetje smo tavalili v temi in pričakovali rešilne dobe. S poplačano potrjim glasom razkrivamo svoje težnje in pogubonosno stanje brat bratu, prijatelj prijatelju, — ali naš glas ostal je v kmečki hiši, ni našel pota iz vaše sredine, ni se slišal čez mejo kmečke občine.

Take, za umirajoči kmečki stan pretužne klice pobirali so sicer nekateri navidezni prijatelji kmeta ter jih razmotirali na raznih shodih in zborih, pa največkrat le kot zadnjo točko. Večina takih razmotiranj bila so le postranska zadeva in dostikrat le kot lim za pridobitev zaupanja in glasov pri kaki volitvi. Kot glavne točke bila so druga politična vprašanja, katera pa niso imela za nas kmete niti smisla niti niso dajala povoda se za ista navduševati.

In mi smo pa zopet po temi blodili ter se korak za korakom potapljali, med tem pa z ogorčenjem prebirali nekatere slovenske časnike, ki so se in se še večinoma polnili z raznimi strankarskimi nazori, se potegujejo za koristi drugih stanov, snujejo in priporočajo nove stranke, med tem pa še hričavo kričijo, da so glasilo slovenskih voditeljev. Ali mi kmetje imeli smo dovolj povoda se zakleti proti takim voditeljem, kajti pri svoji obilni obloženosti mizi, na kateri je še preostajalo za razveseljevanje in druge razvade, niso se resno in odločno spominjali nas kmetov, ki se trudimo od prvega sveta do poznega mraka, pa brez vsakega uspeha, — še celo gladujemo v bornih hišicah, — niso pa tudi uvideli, da kmetje tvorimo večino Slovencev in da se bomo še le tedaj zamogli resnično ogrevati in navduševati za razne narodostne ideje, kadar bo naš obstanek zagotovljen. „Najprej živeti“, je bil dosedaj vedno klic kmeta.

In capljali smo zopet dalje, pa le v vedno nevarnejše brezdnost. Prišli smo do razpota, ob enem pa tudi do posvetovanja in prepira. „Kam greš?“ vprašala je žena moža, stariši sina, brat brata, prijatelj prijatelja. — „Tukaj si ne morem pomagati, še poštenega živeža nimam, — rajši kakor da bi me drugi naganjali, grem sam po svetu s trebuhom za kruhom — in kam, — tega pa ne vem, — na Prusko ali v Ameriko!“ — bil je žalosten odgovor.

In zmagali so njihovi nazori in so šli, — in gre jih vedno več in več. Slovenskemu kmetu je bil in še je širni svet odprt, kajti zazadi znane delavnosti in marljivosti cenijo ga tuji bolj, kakor ga cenijo tisti slovenski razumniki, kateri ga hočejo bojda za ušesa prijemati! Vsak tuji delodajalec z odprtimi rokami sprejme slovenskega kmeta, slovenskega delavca. Zalostna ter obupna resnica je, da taki delavec v par mesecih po deset in še več drugih delavcev potegne za seboj, in sicer kar je najhujše, tudi take kmete, kateri celo do deset glav živine lahko redijo na svojem posestvu.

Več slučajev je znanih ravno dandanes, da že sin noče posestva prevzeti in da že iščejo kmete najemnikov za svoja posestva, — pa jih seveda ne dobi, — da bi se mogli s celo rodbino izseliti. Pripomniti je, da se malo takih delavcev vrne, — in če se že nekateri, — nimajo več veselja do kmečkega stanu ter zopet izginejo, pa ne zabite, da s tem ginejo tudi — Slovenci!

In če se položaj kmečkega stanu ne bo v kratkem zboljšal, izginiti in razšropiti se bodo Slovenci ter se umaknili tujcu, ali pa bo v doglednem času naša slovenska zemlja puščava.

In kaj boste vi, slovenski razumniki, če ne neumniki, ki se dandanes cepite in pulite za naše strankarske nazore, kakor da bi vas bilo bogsigavdi koliko milijonov — ne storite pa niti enega odločilnega koraka za večino Slovencev — za kmečki stan? Ostalo vas bo le še peščica!

Mi smo čakali in čakali, pa upamo, da ne zaman. Prišli so namreč na površje možje ter začeli resno in odločno pretresovati, kako, se naj kmečki stan otme, — da ne izgine. In kakšne barve so ti možje? Mar so to možje, kateri se držijo cepiti Slovence? — Ne! — To so možje, kateri se držijo starega slovenskega gesla: „Vse za vero, dom, cesarja“, in katerih duša je gotovo gosp. dr. Korošec! — In ali hočemo take možje sedaj zapustiti? — Zopet ne! in stokrat ne!

Prepričanje teh mož je, da je enotna kmečka organizacija, — kmečka zveza, — dandanes edina rešitev za kmečki stan in sploh za Slovence! In to je tudi resnica!

In kmečka zveza se je ustanovila 21. prosinca 1907.

Priznati moramo, da bo imela kmečka zveza dosti težavnega in napornega dela. Zastopala nas bo kmete kot eden mož na zunan, zagovarjala naše koristi nasproti drugim stanovom, naše težnje pa neposredno ali po poslancih razkrivala vladi ter zahtevala za kmete ugodnih zakonov. Sploh bo morala

poskušati po začrtani poti zboljšati položaj kmečkega stanu.

Posebno pozornost bo morala obračati tudi na volitve, da kakšen važen zastop tihotapsko ne preide v kmečkemu stanu sovražne roke; posebej še, da bi se ne izvolil državnim ali deželnim poslancem kakšen mož, ki nima odločne volje ali pa tudi ne morebiti časa, potegovati se za kmečke koristi. Posebno državnega poslanca posel potrebuje „celega moža“, ne pa da bi se isti le mimogrede ali kot postranska stvar opravljal! Če le mogoče, naj bi bil poslanec — kmet!

Pa tudi mi kmetje ne bomo smeli rok križem držati in misliti, da nam bo kmečka zveza sama kar na mah vso srečo prinesla! Buditi bomo morali še dokaj nerazsodne tovariše in jih vnmati za kmečko zvezo. Resnica je namreč, da zaradi večkratnih brezuspešnih obljub precej kmetskih popolnoma mrzlo sprejema vsako novotarijo, češ, nič ne verjamem, — sem bil že večkrat opeharjen! Pa ne vstrašimo se, ampak bodimo vsakega omahljiveca od veleposestnika do zadnjega kočarja in razkrivajmo vsi le glavne rane ter zahtevajmo le glavne koristi. Stojmo vsi kot eden mož za kmečko zvezo in nikar se ne cepimo!

Če bomo složni, mirno, pametno, vztrajno pa tudi odločno delovali, ne bo naše delo brezuspešno, ampak dobila bo kmečka zveza in z njo tudi kmečki stan splošni ugled in vpliv, in z nami bodo morali računati ne samo drugi stanovi, ampak tudi vlada in tedaj bomo lahko zaupljivo pričakovali boljših časov!

Kako je Stiger kot okrajni načelnik gospodaril?

III.

Da sedanja večina okrajnega zastopa s Stigerjem na čelu ne ve varčno gospodariti, nam dokazujejo še drugi dogodki. Do leta 1906 je imela hranilnica samo enega uradnika, katerega spretnost in občno sposobnost so vsi — tudi Nemci — priznavali. Naenkrat pa je bil s 1. januarjem 1906 hranilnični uradnik upokojen. Vedeti je treba, da je bil ta spreten uradnik Slovenec. Mož je še v najboljših letih in lepega vedenja; posloval je v popolno zadovoljnost in naenkrat je vpokojen! Kako to? Reklo se je, da je bolan; prosil je sam in priložil zdravniško spričevalo, da ne more več službe opravljati. In večina je sklenila njegovo vpokojenje.

Clovek bi mislil, da bo vsled boleznine nezmožni in vpokojeni uradnik se lepo ozdravil in miroval. Pa

stavljamo veselje, ki je navdajalo našega Toneta; mala koč, sredi vasi, v kateri je imel krošnjar svoje blago in svojo prodajalno, bi mu kmalu postala premajhna od samega veselja. Najbolj se je pa veselil Tone zato, ker mu je njegova žena Katinka kazala zopet enkrat prijazen in vesel obraz, ter mu celo privoščila, par lepih besedi. Seveda je imela Katinka svoje vzroke za take ljubeznive besede: vsled tolikega bogastva je že videla izpolnjene svoje tihe želje, katere je tako dolgo gojila v srcu.

Toneta boljša polovica je pa poznala dve sredstvi, če je hotela pri svojem možu kaj doseči, namreč prilizovanje in trmoglavnost. Tone je moral toraj voliti vedno med tema dvema. Če ljubeznive besede niso več pomagale, prišla je trma; in te se je Tone hudo bal. Kake tri dni je prenašal to slabo lastnost svoje žene, potem je pa vedno privolil v vse, kar je hotela.

Imela sta Tone Svetin in njegova žena poleg krošnjarije tudi še malo polja, in ona, ki je navadno gospodarila doma, si je želela sedaj seveda še eno kravo in tudi v svinjaku bi bilo lahko več repov. V sobi bi pa bilo dobro novo pohištvo, ker je postalo naenkrat vse nekako staro. Že dolgo pa jo je bodel v oči napis nad vratmi, ki se ji je zdel za sedajno stoletje že prestar in treba bi bilo novega. Kako lepo bi se n. pr. svetil zlat napis: „Antona Svetin, trgovca s specerijskim blagom“. Seveda bi ne smelo manjkati še lepega okna, kjer bi lahko izločila najlepše stvari, kakor se to vidi po mestih.

Vse te želje je razložila Katinka lepo po malem svojemu možu. Ta jo je pa mirno poslušal, toda ni ji prireditel in ne odrekel, česar bi si že celo ne upal, če je hotel, da mu ostane žena prijazna.

LISTEK.

Pod Marijinim praporom. (Konec.)

Zgodovinska povest. Poslovenil F. F.

Mustafa je objela groza; zapovedal je vojakom, naj se podajo na ladje, ne v tabor. Tako je prišel ves neizmerno bogat plen v roke zmagačev. Tudi Sv. Elmo so zapustili prestrašeni Turki, tako da je bila na večer tega pomenljivega dne vsa Malta v rokah Maltežanov in njihovih zaveznikov.

Zahajajoče solnce je obsevalo grozovito bojišče. V velikih trumah so ležali Turki. Pa tudi mnogo kristjanov je padlo. Maltežanov je ležalo tudi okoli 200.

Veliki mojster je korakal ob strani španskega nadpoveljnika po bojišču. Pri marsikaterem mrtvem in ranjenem vitezu je žalostno zastal njegov korak; solze so mu porosile oči, ko je prišel do težko ranjenega St. Priesta.

Mladi mož je padel v nezavest — izgubil je preveč krvi — ter je ležal raztegnjen na krvavi zemlji. Toda zdrava desnica je še vedno krčevito oklepala Marijino zastavo, in veselo je plapolala krasna podoba Matere božje v vetru.

Ko je Lavalette pristopil k njemu, je odprl ta ubožec trudne oči ter dejal s slabim glasom: „Mati božja je zmagala! O, ona — je — močnejša — od proroka!“

Truden smeh je zaigral na njegovem smrtnobledem obličju; še enkrat je pogledal na Marijino zastavo — in zopet je padel v dolgo nezavest.

Kara Mustafa se je otresel kmalu svojega

strahu ter poskusil takoj prihodnjega dne svoj pokvar popraviti.

Toda združeni Maltežani in Spanci so ga premagali še sijajneje ko prejšnjega dne in ga prisilili, da je z vsemi ladjami in četami moral v temni noči pobegniti v domovino. Tako je bil poraz Turkov popoln. Soliman II. se je sicer penil jeze ter pahnul v nemilost starega in zaslužnega Mustafa. Toda Malte ni upal nikoli več napasti. Malto so posedali odslej nenadlegovano vitezi ter se vidno razvijali. Zvesti svojemu gestu, braniti sv. cerkev ter očistiti sredozemsko morje pred roparji, so storili še marsikaj slavnega, dokler ni slavočlepni Napoleon I. na svojem potu v Egipt stori njihovega blagemu delovanju konec. (1798).

Zasluge velikega mojstra Lavalette-a pa so slavili vsi kristjani. Prebivalci Maltini so imenovali njemu na čast glavno mesto Lavalette.

St. Priest je okrevl, čeravno je imel samo jedno roko. Njegovi sobratje so ga visoko častili, prebivalci otokovi so mu prideli častno ime „vitez Matere božje.“

Marijino zastavo pa, pod katero so se tako slavno borili proti Turkom, razobesili so v cerkvi, kjer so jo še v poznih časih kazali ter jo visoko čislali.

Terna krošnjarja Toneta.

(Priredil C. M. E.)

„To pa je res slepa sreča“, pripovedovali so si ljudje v mali vasi Ravno.

Od ust do ust je šla novica, da je zadel vaški krošnjar Tone Svetin veliko terno; celih štiri tisoč kron mu bodo odšteli v mestni loteriji. Lahko si pred-